

mós, *Cretes/Queretes, Tírvia TRIVIA, Tredòs/Tardòs, Ap(e)r(i)és(so)*—; i, en tot cas, era de llei en fonètica romànica la caiguda de la vocal pretònica entre *k* i *r*; i la palatalització de *c* i *g* davant *E, I*, estaven en retard en aquestes altes valls (bascòfones fins a cap a l'any 1000) o hi cessaven del tot: *E.T.C. I, 126(f)*, cf. *Gorguja, querant, quilma*.

En l'aspecte morfològic, tampoc hi ha aquí gran cosa que no sigui ordinària. Recordem els cognoms ¹⁰ bascos com *Yurrita, Arroïta, Irurita*; recordem també formacions en toponímia romànica, com els dos *Sorita* nostres i nombrosos *Zurita* castellans de vistest arrel basca o ibèrica.

La forma bàsica del sufix en basc és *-ita*, diu Mitxelena (*Apell.*, § 34.2), donant-lo com a variant de *-eta* encara més abundós; inútil recordar exs. de *-eta*, que estan a la memòria de tots (entre ells *Ezquieta* quasi igual al nostre hipotètic ètimon). Els de *-ita* també seria fàcil augmentar-los amb la toponímia del ²⁰ País Basc-francès, p. ex. *Portuïta*, hameau de Larrezoro, prop d'Etzeplet, lab., vora la Nive (Raymond), format amb el pre-romà *PORTU-*, com *Portuondo* etc.

Ara bé, *-ita* no és *-rita*, com ens caldria. En una etim. tan versemblant encara que no trobéssim proves d'u-²⁵ na var. *-RITA*, seria legítim postular-ho, quan operem en un terreny tenebrós com el nostre basco-ibèric; majorment tenint en compte les nombroses variants que han anat originant en els dialectes bascos, els canvis fonètics (caigudes intermitents de consonants etc.), i ³⁰ les amplifcacions radicals: caiguda de *-n-* intervocàlica, comuna; de *-r-*, entre vocals, ocasional; i amplifcacions com la de *-n-* (*Saneja < etxe-n-egi-a, Subenuix < zubi-n-oe + -s*, veg. aquest art.). Si més no com a ultracorrecció de la caiguda de *-r-*.

Però també podria ser per un descarrilament de radical. Com es produí en alguns sufixos una variant en *-(e)-* quan el radical terminava en vocal. En el cas de *-en*, això es produeix en massa: de manera que els noms en *-rena* són encara més nombrosos que els de ⁴⁰ la forma bàsica *-ena* (com la d'*Ibargoyena*). Mitx. registra algunes dotzenes en *-rena* (en el § 208): *Erregue-rena, Amigorena, Amorena, Berrederena, Albirena, Meiorena*. Alguns es revelen de creació tan moderna com *Almirantearena*, però també se n'hi poden afegir ⁴⁵ molts d'aire més antic (*Gamborena, Eztirena, Mikele-rena, Loperena, Ezcorenena*). Doncs bé: que això vagi succeir també amb *-ita* es constata com un fet: *Abunçarita* «ruisseau de les Aldudes» (PRaymond) 'torrent del cabrum' (de *auntça* 'la cabra'). Tal com el nostre ⁵⁰ *Eskirita* 'riu de l'albereda'. Veg. encara el cas de *maritz* de *maiz* *MAGIS* que exposo en apèndix a l'art. *Estamariu*.

Que la formació d'*ESKIRITA* > *Escrita* és precisament aquesta, quedí subjecte encara al juí dels espe-⁵⁵ cialistes bascòlegs. Des d'ara, però, que *Escrita* és nom d'etimologia ibero-basca, i derivat del nom d'arbre *eski*, queda ben establert i fermament.

¹ El mateix Aranzadi admet que sovint es tracta d'una mena de 'Tília' muntanyenca semblant a la ⁶⁰

'*Ulmus montana*' en fulles etc. i per tant a l'alber. El tell és l'arbre més propi del paisatge suau de l'O. de Navarra i Guipúscoa; mentre que en el Pirineu abunda poc, i aquí es troben masses d'àlbers, pollancre i verns a totes les riberes. —² És clar que al descabdellament de la variant *-rita* junt amb *-ita* deurien contribuir factors analògics i de descarrilament radical. Mitxelena judica que *Irurita*, i variant *Irureta*, vénen de *iura* «vega». Llavors l'element sufixal només fóra *-eta, -ita*, però crec que també hi hagué el sentiment que venia de *iru* 'tres', sentiment que de tota manera ha d'haver estat general, perquè sense això no s'explicaria la primera *-r-* de *Irurita*. Això creava, doncs, el sentiment que hi havia *-rita* afegit a *iru*. *Zurita* (ètimon basc del romànic *Sorita/Zorita*) podia certament ser *zuri* 'blanc', però com que també hi havia els radicals, molt productius, *zur-* (amb variant *zu-*) 'fusta', *zubi* 'pont', amb variant *zui*, i també *zuar* 'olm' i *zulo* podien tenir variant abreujada, també devia existir en alguns llocs el sentiment que *zurita* era *zu-rita* (veg., però, ara, el nostre article *Sorita*). En tot cas, quedava subjacent la consciència que hi havia bastants sufixos bascos, amb variants en consonant i sense, com *-ide/-kide* (veg. l'article *Cortiuda*), *-k(o)-egi/egi, -negi/egi, -noe/-oe*.

Escriu, V. Escariu Escuets, V. Escós

ESCUIRA

Plans d'Escuire, en el serrat damunt Fustanyà, terme de Queralbs (Ripollès) (cf. *EntreDL* II, 119).

ETIM. Sembla derivat del ll. *SCORIA* 'escòria, cagaferro', amb el tractament fonètic *ORIA > -uira* (com en *Pastuira*) (*EntreDL* II, 119-120). Cal recordar que a Queralbs, Pardines, Abella i Tregurà hi ha hagut en època històrica molta explotació de mines (antimoni, ferro i coure).

Barranc d'Escuriel, afluent esquerre del riu Albaida, immediatament al N. del *Castellet*, en el terme de Castelló de la Ribera (R. Alta del Xúquer) (xxxii, 123. 32). Probablement d'*esk(a)uriat*, plural àrab de *SCORIA*, que apareix documentat com mossàrab *escàuria* en *PAlc* i *RMA*, cf. *DECH* II, 707a117. J. F. C.

ESCUMÓ

Partida antiga del terme de Mur (Conca de Tremp): *lloc de Escumó* (Sanahuja, *Ager*, p. 287).

ETIM. Possiblement d'un **Escauma(z)ó* *EX-CAUMATIONE*, derivat del romànic *CAUMA* 'lloc on calmen o amorrien (és a dir, descansen) les ovelles, fent migdiada', cf. *DECat* II, 441a41-59; i aranès *kumá* = *caumà* (*PVArGc*, 397b6 ss.). J. F. C.

ESCUNYAU

Poble de la Vall d'Aran, poc aigües amunt de Viells, formant municipi amb Casarill i Betrén, al límit entre els terçons de Castiero i Pujolo (*PVArGc*, p. 14,